https://doi.org/10.52673/18570461.26.2-81.01
CZU: 001.89(478)"2025"

RAPORTUL ASUPRA STĂRII ȘTIINȚEI DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN ANUL 2025 (Sinteză)

Acad. **Ion TIGHINEANU**, președinte al AȘM
E-mail: tiginyanu@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0893-0854
Acad. **Svetlana COJOCARU**, vicepreședinte al AȘM,
conducător al Secției de științe exacte și inginerești
E-mail: svetlana.cojocaru@math.md
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-1025-5306
Acad. **Eva GUDUMAC**, vicepreședinte al AȘM,
conducător al Secției de științe ale vieții
E-mail: eva.gudumac@usmf.md
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8474-4338
Acad. **Ion HADÂRCĂ**, vicepreședinte al AȘM,
conducător al Secției de științe sociale, economice, umanistice și arte
E-mail: ion.hadarca@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-5601-3780
M. c. al AȘM **Liliana CONDRATICOVA**, secretar științific general al AȘM
E-mail: condraticova.asm@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8735-3364
© 2026. Drepturile de autor aparțin autorilor. Licență: CC BY 4.0.

REPORT ON THE STATE OF SCIENCE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN 2025 (*Synthesis*)

Summary. During the 19th Session of the General Assembly of the Academy of Sciences of Moldova, held on May 12, 2026, the *Report on the State of Science in the Republic of Moldova in 2025* was presented by Academician Ion Tighineanu, President of the Academy of Sciences of Moldova. The report synthesizes data on scientific potential, staff training and the role of young people in research; the level of research funding; its visibility at the national and international level; integration into the European and international Research Area; public hearings and the reporting on the implementation of projects in the fields of research and innovation It also highlights the contributions of experts in their respective fields of competence, carried out through dialogue platforms and specialized commissions, together with the scientific and innovative results, the quality of research, its impact and implementation in medical, agricultural, biological and environmental sciences, exact and engineering sciences, as well as in the social, economic, humanities, and arts.

Keywords: report, state of science, Academy of Sciences of Moldova, Code on Science and Innovation, research, integration into the European Research Area, scientific potential, science funding, problems, recommendations.

Rezumat. În cadrul Sesiunii a XIX-a a Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei din 12 mai 2026, a fost audiat și aprobat *Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025*, prezentat de academicianul Ion Tighineanu, președintele AȘM. Raportul sintetizează date privind potențialul științific, pregătirea cadrelor și rolul tinerilor în cercetare, nivelul finanțării domeniului, vizibilitatea acestuia pe plan național și internațional, integrarea în Spațiul European și internațional de cercetare, audierile publice și raportarea implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării. Totodată, sunt evidențiate contribuțiile experților în domeniile de competență, realizate pe baza platformelor de dialog și a comisiilor de specialitate, alături de rezultatele științifice și inovatoare, calitatea cercetărilor, impactul și implementarea acestora în științele medicale, agricole, biologice și de mediu, exacte și inginerești, precum și în cele sociale, economice, umanistice și în arte.

Cuvinte-cheie: raport, starea științei, Academia de Științe a Moldovei, Codul cu privire la știință și inovare, cercetare, integrare în Spațiul European de Cercetare, potențial științific, finanțarea științei, probleme, recomandări.

Introducere

În conformitate cu prevederile articolului 64 lit. d) și articolului 68 lit. j) ale Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (republicat) și cu punctul 7 subpunctul 4) din Statutul Academiei de Științe a Moldovei, aprobat de Adunarea Generală a AȘM prin Hotărârea nr. 1/2 din 24 ianuarie 2019 (cu modificările și completările ulterioare), în cadrul Sesiunii a XIX-a a Adunării Generale a AȘM din 12 mai 2026 a fost audiat *Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025*, prezentat de academicianul Ion Tighineanu, președintele AȘM. Raportul este structurat în următoarele compartimente: analiza situației în domeniul științei; reflectarea politicilor elaborate și a modului de implementare a acestora; identificarea problemelor cu care se confruntă comunitatea științifică; formularea recomandărilor și a propunerilor constructive [1].

Raportul reflectă date privind potențialul științific, pregătirea cadrelor și rolul tinerilor în cercetare, nivelul finanțării domeniului; vizibilitatea pe plan național și internațional; integrarea în Spațiul European și internațional de Cercetare; audierile publice și raportarea implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării; contribuțiile experților în domeniile de competență, realizate pe baza platformelor de dialog și a comisiilor de specialitate; rezultatele științifice și inovaționale, calitatea cercetărilor, impactul și implementarea rezultatelor obținute în domeniul științelor medicale, științelor agricole, biologice și de mediu, științelor exacte și inginerești, precum și al celor sociale, economice, umanistice și al artelor. Sinteza realizărilor științifice valoroase obținute de comunitatea academică în anul 2025 a fost elaborată în temeiul concluziilor platformelor de comunicare și ale comisiilor de specialitate, precum și pe baza audierilor publice desfășurate de către secțiile de științe ale AȘM [2].

Este de menționat că Academia de Științe a Moldovei a elaborat sistematic rapoartele anuale asupra stării științei începând cu anul 2019. Acestea au fost audiate și aprobate în cadrul sesiunilor a IV-a (12 iulie 2019), a V-a (30 iunie 2020), a VIII-a (14 mai 2021), a X-a (12 mai 2022), a XII-a (6 septembrie 2023), a XV-a (15 mai 2024) și a XVII-a ale Adunării Generale a AȘM (15 mai 2025) [3]. Rapoartele anuale asupra stării științei, însoțite de recomandările AȘM privind domeniile cercetării și inovării, au fost transmise Guvernului și Ministerului Educației și Cercetării, fiind publicate pe pagina web a AȘM. Sinteza acestor documente este publicată în paginile revistei *Akademos* [4].

La elaborarea *Raportului asupra stării științei în anul 2025* au fost utilizate: documentele emise de Ministerul Educației și Cercetării, care asigură cadrul de politici pentru domeniile cercetării și inovării; rapoartele anuale privind implementarea proiectelor de cercetare desfășurate în cadrul organizațiilor din domeniile cercetării și inovării; rapoartele oficiale ale AȘM, ale Biroului Național de Statistică (BNS), ale Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), ale Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare (ANCD), ale Ministerului Educației și Cercetării (MEC), ale Ministerului Culturii (MC), ale Ministerului Sănătății (MS) și ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA); bazele de date naționale (Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale – IDSI, Instrumentul Bibliometric Național – IBN) și internaționale (Scopus, Web of Science).

Politici elaborate în domeniile strategice de dezvoltare durabilă a societății și modul lor de implementare [5, pp. 8-12]

Conform prevederilor Codului cu privire la știință și inovare, asigurarea cadrului de politici pentru domeniile cercetării și inovării revine Ministerului Educației și Cercetării. Ținând cont de semnificația și impactul rezultatelor cercetării și inovării asupra realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030", precum și asupra valorificării opțiunii de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, rolul domeniului cercetării și inovării este în continuă creștere. Din aceste considerente, alocațiile pentru cercetare și inovare trebuie considerate mai degrabă investiții naționale decât cheltuieli bugetare.

Potrivit poziției Consiliului Științific Internațional, un progres relativ în domeniul cercetării și inovării poate fi atins doar în condițiile în care ponderea finanțării acestui domeniu constituie cel puțin 0,7-0,8% din produsul intern brut (PIB). Situația din domeniul național al cercetării și inovării, la capitolul alocații financiare, poate fi considerată una excepțională, care nu se încadrează în practicile internaționale.

La 4 noiembrie 2025, Comisia Europeană a publicat Raportul pentru Republica Moldova, constatând că în anul 2025 Republica Moldova a avansat în implementarea Programului Național în domeniile Cercetării și Inovării (PNCI) pentru anii 2024–2027. Totodată, Comisia a atenționat că finanțarea domeniilor cercetării și inovării în Republica Moldova rămâne redusă, constituind 0,22% din PIB. În anul 2025, aceasta a fost de 0,23% din PIB, conform datelor Biroului Național de Statistică din 29 aprilie 2026. Aceste valori sunt substanțial mai mici decât media celor 27 de state membre ale Uniunii Europene, care constituie 2,24% din PIB, obiectivul european fiind majorarea indicatorului respectiv până la 3% din PIB.

În Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030", compartimentul 5 „Direcții de politici și intervenții prioritare", pct. 5.26 „Politici de educație, cercetare, tineret și sport", Guvernul și-a asumat majorarea treptată a fondurilor alocate pentru cercetare și dezvoltare cu 0,1% din PIB în fiecare an. Din păcate, acest angajament rămâne neîndeplinit, deși a trecut o perioadă semnificativă de la adoptarea documentului, la 17 noiembrie 2022.

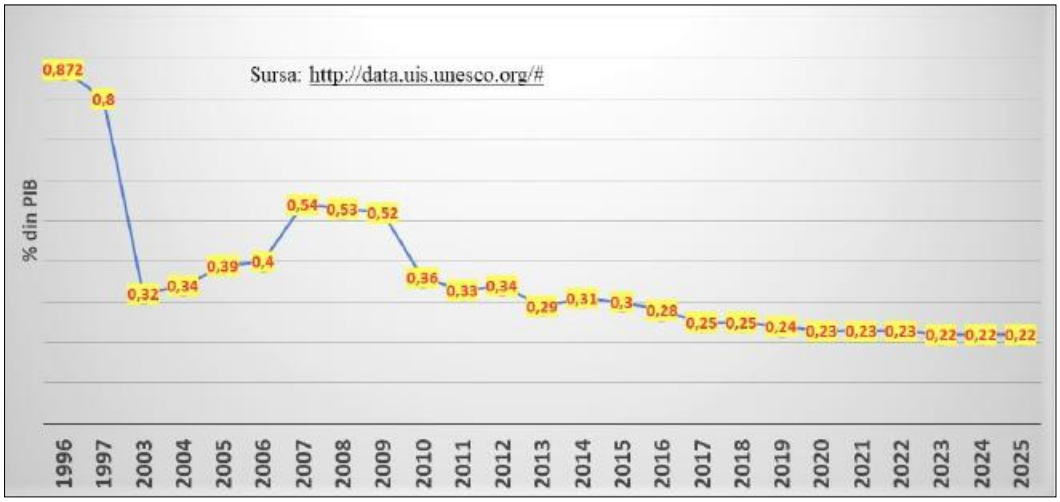
Creșterea alocațiilor financiare constituie și una dintre recomandările experților internaționali, consemnată în raportul „Innovation for Sustainable Development – Review of Moldova", elaborat de Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa, cu suportul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională și al Ministerului Educației și Cercetării al Republicii Moldova.

Programul Național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024–2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1049 din 21.12.2023, este documentul fundamental pentru stabilirea priorităților și a direcțiilor strategice de dezvoltare a cercetării și inovării, contribuind la integrarea Republicii Moldova în Spațiul European de Cercetare. Realizarea obiectivelor este eșalonată prin Planul de acțiuni pentru implementarea PNCI pentru anii 2024–2027, anexat la Program. În temeiul acestuia, autoritatea centrală de specialitate – Ministerul Educației și Cercetării – a elaborat un Plan desfășurat de măsuri preconizate pentru anul 2025, care include 48 de puncte.

Din analiza planurilor MEC pentru anii 2025 și 2026 reiese că nu toate măsurile planificate pentru anul 2025 au fost îndeplinite, o parte dintre acestea regăsindu-se în Planul de activitate pentru anul 2026. Printre acestea se numără: dezvoltarea sistemului informațional e-Cercetare; elaborarea Regulamentului privind Știința Deschisă; elaborarea Metodologiei de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării în conformitate cu principiile CoARA (Coalition for Advancing Research Assessment); elaborarea unei foi de parcurs pentru colaborarea dintre mediul de cercetare și cel de afaceri; cartografierea infrastructurii publice de cercetare, inclusiv din domeniile de specializare inteligentă etc.

Examinarea politicilor de stat în domeniile cercetării și inovării, elaborate de Ministerul Educației și Cercetării pentru anul 2025, aduce în evidență o realizare importantă, și anume adoptarea Hotărârii Guvernului (HG) din 14 mai 2025 cu privire la majorarea sporului lunar pentru deținătorii de titluri științifice și științifico-didactice. Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei din 15 mai 2025, în adresarea sa către Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova, a apreciat acest document, care prevede majorarea sporurilor pentru titlul științific de doctor habilitat de la 1 100 la 4 500 de lei, iar pentru titlul de doctor în științe – de la 600 la 4 000 de lei. S-a remarcat că beneficiari ai acestor majorări, potrivit datelor MEC, vor fi 2 470 de cadre științifico-didactice și 1 487 de cercetători din instituțiile de învățământ superior care funcționează în regim de autogestiune financiar-economică.

Totodată, AȘM a sesizat că, prin condițiile normative specificate în această hotărâre, un număr semnificativ de cercetători științifici și cadre didactice din instituțiile de învățământ superior cu apartenență departamentală au fost marginalizate. Acest fapt relevă un tratament neuniform al statutului juridic de cercetător științific prevăzut de lege – art. 101-111 din Codul cu privire la știință și inovare și art. 119 din Codul educației. Este o abordare discriminatorie, întrucât cercetătorii din instituțiile cu apartenență departa-

Finanțarea activităților de cercetare-dezvoltare în Republica Moldova (1996–2025).

mentală, potrivit calificării și prestației lor profesionale, nu sunt cu nimic mai prejos decât cei angajați în instituțiile de învățământ superior cu autogestiune financiar-economică, vizate de Anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1234/2018 privind condițiile de salarizare a personalului din instituțiile de învățământ care funcționează în regim de autogestiune financiar-economică.

Se constată necesitatea înlăturării acestui tratament discriminatoriu aplicat cercetătorilor științifici și a extinderii ariei prevederilor hotărârii Guvernului Republicii Moldova asupra tuturor persoanelor care cad sub incidența statutului juridic de cercetător științific prevăzut de lege.

Operarea acestor ajustări ar extinde cercul beneficiarilor cu circa 450 de persoane care activează în calitate de cercetători în domenii importante pentru Republica Moldova: sănătate, agricultură, ordine publică, securitate și apărare, cultură. Aceasta ar aduce o contribuție suplimentară la îndeplinirea obligațiilor statului prevăzute de Codul cu privire la știință și inovare.

Menținerea, în esență, a prevederilor discriminatorii din HG nr. 86/2023, în partea referitoare la limitele impuse pe criterii de vârstă pentru salarizarea personalului științific al organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării din finanțarea instituțională, determină să fie reiterată necesitatea revizuirii Metodologiei de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, în vederea anulării acestor limitări și identificării căilor de păstrare a potențialului științific și de stopare a declinului mai multor domenii de cercetare importante pentru dezvoltarea durabilă a țării.

O altă realizare pozitivă este adoptarea Hotărârii Guvernului nr. 23/2025 din 29.01.2025 pentru modificarea unor hotărâri ale Guvernului privind majorarea burselor pentru studenții doctoranzi, medici rezidenți, medici secundari, precum și pentru postdoctoranzi. Este benefică, în sensul susținerii și motivării cercetării orientate spre performanță, crearea Fondului Național pentru Inovare și Transfer Tehnologic, cu un buget de 35 de milioane de lei, lansat, în premieră, la 28 martie 2025, la Chișinău – instrument menit să încurajeze inovația și cercetarea, deschiderea unor noi huburi, laboratoare și incubatoare, să asigure conectarea unităților de cercetare cu firmele, sprijinirea tinerilor cercetători și a start-upurilor, precum și atragerea capitalului din exterior.

Lipsa unui concept unitar pentru toate documentele de politici și actele normative din domeniile cercetării și inovării, precum și abaterile de la cadrul legislativ, impun solicitarea repetată de modificare a Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (republicat), precum și a actelor normative complementare, elaborate și adoptate în anii 2023–2025. Aceasta reprezintă cea mai eficientă decizie pentru resetarea sistemului de cercetare și inovare în Republica Moldova.

Academia de Științe a Moldovei întreprinde acțiuni menite să contribuie la realizarea obiectivului național prioritar consfințit prin referendum – aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Adunarea Generală a AȘM promovează modificarea Codului cu privire la știință și inovare și propune conferirea, prin lege, a unor atribuții suplimentare Academiei, la art. 64, inclusiv:

- f^1) coordonează, monitorizează și promovează activitatea în domeniile cercetării și inovării a organizațiilor din subordine;
- g^1) organizează schimbul echivalent de cercetători în cadrul programelor și proiectelor de cercetare;
- h^1) inițiază, din surse bugetare și proprii, elaborarea de proiecte în modul stabilit de legislație;
- i^1) propune Guvernului crearea și lichidarea, în conformitate cu legislația și cu prevederile statutare, a organizațiilor cu diverse forme juridice de organizare și tipuri de proprietate în domeniile cercetării și inovării.

Pentru realizarea celor propuse, AȘM consideră oportună crearea, în cadrul Academiei, a unor centre de cercetare avansată, între care Centrul de Cercetări Avansate Multidisciplinare și Centrul de Cercetări Enciclopedice și Memorie Culturală.

În vederea consolidării rolului AȘM de consultant strategic al Guvernului (art. 64, lit. a) și b) din Codul cu privire la știință și inovare), se solicită sprijinul Ministerului Educației și Cercetării pentru promovarea reprezentanților AȘM în calitate de membri ai Consiliului Consultativ pentru Știință și Tehnologie – organ consultativ care asigură elaborarea politicii naționale în domeniile cercetării și inovării –, precum și pentru identificarea posibilităților de readucere a Arhivei instituționale și a Bibliotecii fondate de membrii AȘM în custodia Academiei de Științe a Moldovei.

Potențialul științific, pregătirea cadrelor [6]

În conformitate cu datele Biroului Național de Statistică, activitatea de cercetare-dezvoltare s-a desfășurat în 44 de entități, în creștere cu două entități comparativ cu anul 2024, inclusiv în 15 instituții de învățământ superior, 17 institute/centre de cercetare și 12 alte tipuri de entități. Din numărul total de unități care au desfășurat activitate de cercetare-dezvoltare, 27 de entități, adică 61,4%, au fost instituții cu formă de proprietate publică.

	Persoane				Structură, %			
	2025		2024		2025		2024	
	total	inclusiv femei	total	inclusiv femei	total	inclusiv femei	total	inclusiv femei
total	3 286	1 755	**3 323**	1 758	100	100	100	100
cercetători	2 488	1 315	**2 478**	1 312	75,7	74,9	74,6	74,6
tehnicieni	54	24	**43**	20	1,6	1,4	1,3	1,1
personal auxiliar	416	266	**446**	272	12,7	15,2	13,4	15,5
alte categorii de salariați	328	150	**356**	154	10,0	8,5	10,7	8,8

Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare în anii 2024–2025.
Sursa: Biroul Național de Statistică (BNS).

Datele privind activitatea de cercetare-dezvoltare cuprind organizațiile din domeniul cercetării-dezvoltării, instituțiile de învățământ superior și alte entități care au genul de activitate economică „cercetare și dezvoltare" – M 72, conform Clasificatorului Activităților din Economia Moldovei, CAEM Rev. 2 –, fie ca activitate principală, fie ca activitate secundară, și care au desfășurat activitate de cercetare-dezvoltare în anul 2025. În raport sunt incluse și cele 19 institute de cercetare fără personalitate juridică din cadrul instituțiilor de învățământ superior, reorganizate prin fuziune, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 485/2022. În numărul total al salariaților nu au fost incluse persoanele cu contractul individual de muncă suspendat și cumularzii externi.

La finele anului 2025, în domeniile cercetării-dezvoltării își desfășurau activitatea 3 300 de persoane, în ușoară scădere, cu 1,1%, comparativ cu numărul de salariați înregistrat la sfârșitul anului 2024. Din totalul salariaților implicați în activitatea de cercetare-dezvoltare, 1 800 erau femei, ceea ce reprezintă 53,4%.

În ceea ce privește nivelul de pregătire profesională, 46,7% dintre salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare aveau studii de doctorat sau postdoctorat, 40,8% – studii superioare de masterat sau de licență, iar 12,5% – alt nivel de pregătire.

La sfârșitul anului 2025, ponderea cercetătorilor a constituit 75,7%, înregistrând o creștere cu 1,1 puncte procentuale față de anul 2024. Ponderea femeilor din totalul cercetătorilor științifici a fost de 52,9%, menținându-se la același nivel ca în anul 2024.

În anul 2025, ponderea cercetătorilor cu vârsta de peste 64 de ani s-a menținut în jurul valorii de 23%, la fel ca în anul precedent. Comparativ cu anul 2024, se remarcă o creștere a ponderii cercetătorilor științifici cu vârsta cuprinsă între 45 și 54 de ani, cu 1,0 puncte procentuale (p.p.), precum și o reducere a ponderii cercetătorilor tineri cu vârste între 25 și 34 de ani, cu 0,6 p.p.

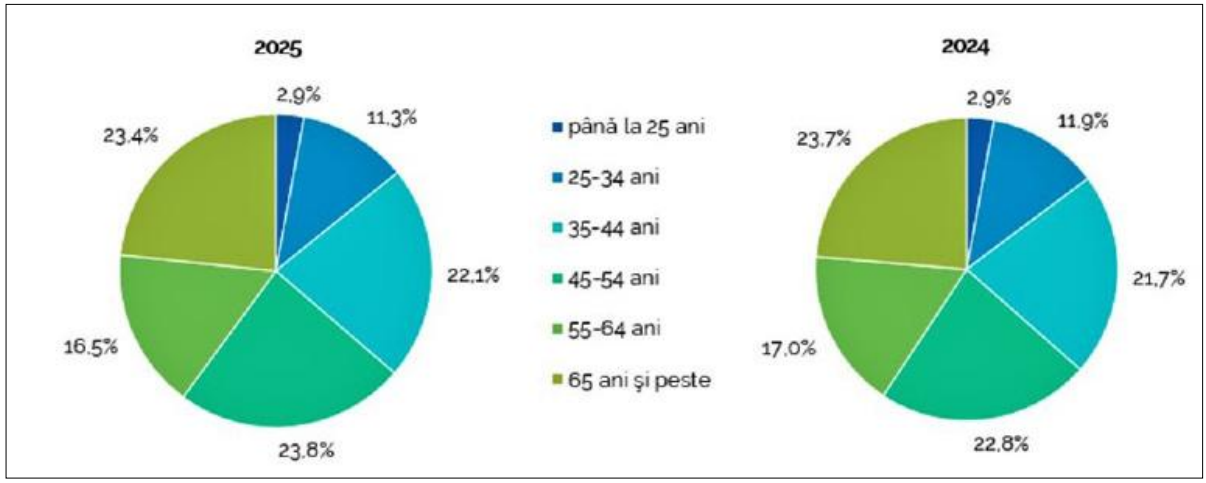
Cei mai mulți cercetători au activat, la fel ca în anul 2024, în domeniul științelor naturale – 28,7% din total, în scădere cu 1,2 p.p. față de anul 2024 –, iar cei mai puțini cercetători au activat în domeniul științelor umaniste – 7,9%, în scădere cu 0,9 p.p. Comparativ cu anul 2024, se atestă o creștere a ponderii cercetătorilor din domeniul științelor sociale, cu 2,5 p.p.

Ponderea femeilor cu activitate de cercetare predomină în domeniile științelor sociale – 68,8% – și al celor medicale – 62,4%. Femeile sunt bine reprezentate în științele umaniste și în cele ale naturii, cu 53,5% și, respectiv, 51,7%, fiind minoritare în domeniul științelor inginerești și tehnologice – 24,9% – și în cel al științelor agricole – 48,8%.

În anul 2025, cercetătorii cu titluri științifice de doctor și de doctor habilitat dețineau o pondere de 60,7% din numărul total al cercetătorilor. Dintre aceștia, 48,1% aveau titlul științific de doctor, iar 12,6% – titlul de doctor habilitat. Dintre cercetătorii cu titlul științific de doctor, 55,8% erau femei, în creștere cu 1,5 p.p. față de anul precedent, iar dintre cercetătorii cu titlul de doctor habilitat, femeile reprezentau 36,1%, cu 0,9 p.p. mai mult comparativ cu anul 2024.

Proporția cea mai mare a cercetătorilor cu titluri științifice se atestă în domeniul științelor naturii: 30,3% cu titlul științific de doctor și 28,1% cu titlul de doctor habilitat. Cele mai mici ponderi ale cercetătorilor cu titluri științifice se remarcă în domeniul științelor umaniste – 8,3% cu titlul științific de doctor – și în cel al științelor agricole – 7,0% cu titlul de doctor habilitat.

Cu referire la studiile postdoctorale, nouă instituții de învățământ superior dispuneau în anul 2025 de programe de postdoctorat. Numărul postdoctoranzilor a constituit 27 de persoane, la fel ca în anul precedent. Din numărul total al postdoctoranzilor, 40,8%

Structura cercetătorilor pe grupe de vârstă, anii 2024–2025.
Sursa: Biroul Național de Statistică (BNS).

aveau vârsta de 50 de ani și peste, 33,3% – între 40 și 49 de ani, iar 25,9% – până la 40 de ani. La programele de postdoctorat au fost înmatriculate 14 persoane, comparativ cu 17 persoane în 2024, și au absolvit 15 persoane, față de 24 în anul 2024.

Studiile superioare de doctorat s-au desfășurat în 21 de școli doctorale din cadrul a 12 instituții de învățământ superior care dispuneau de programe de doctorat. Din cele 12 instituții de învățământ superior organizatoare de studii superioare de doctorat, nouă unități erau din sectorul public. De menționat că, la nivelul anului 2024, 12 instituții de învățământ superior dispuneau de programe de doctorat, iar 10 instituții de învățământ superior – de programe de postdoctorat. Numărul total de studenți la studii superioare de doctorat în anul 2025 a constituit 1 500 de persoane, cu excepția cetățenilor străini, în creștere cu 126 de persoane, sau cu 4,8%, comparativ cu anul precedent.

Cu privire la atestarea și evaluarea personalului științific în anul 2025, au fost conferite 16 titluri de doctor habilitat, cu 12 mai puține comparativ cu anul 2024, dar la același nivel cu cel înregistrat în anul 2023. Totodată, 21 de titluri științifice nu au fost conferite/confirmate de către Consiliul de conducere al ANACEC, cu patru mai multe decât în anul 2024.

S-a menținut o pondere ridicată a științelor sociale și economice în totalul titlurilor științifice confirmate de ANACEC: 54% în anul 2025, 44% în anul 2024 și 52% în anii 2022 și 2023, evidențiindu-se științele educației, cu aproape un sfert din totalul titlurilor.

Comparativ cu anul precedent, se păstrează predominanța științelor sociale și economice, în timp ce ponderile științelor naturii, ale științelor inginerești și ale științelor juridice sunt mai mici, iar ponderea științelor umaniste, a științelor educației și a științelor agricole a crescut.

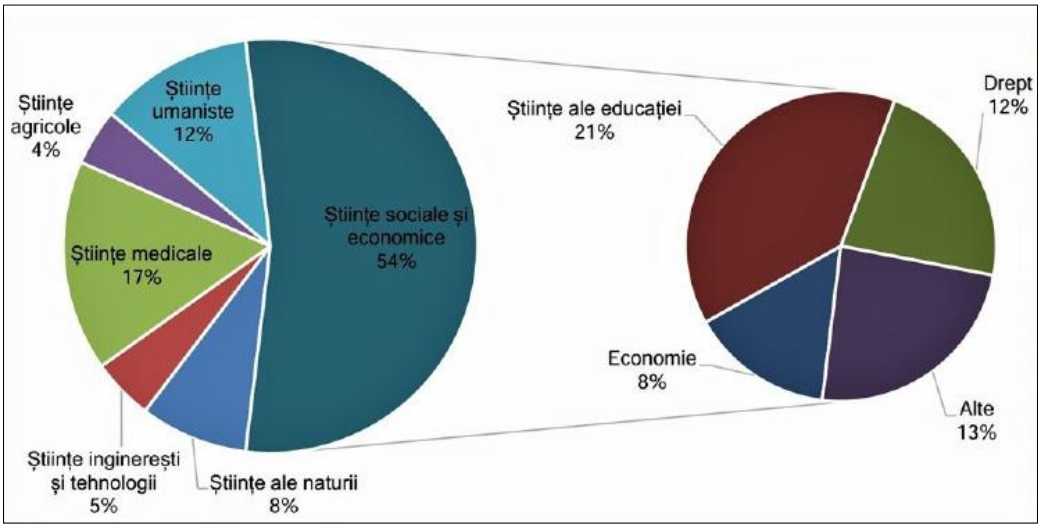
În anul 2025, femeile au obținut 61% dintre titlurile de doctor și circa 69% dintre titlurile de doctor habilitat. După domeniile științifice, cele mai mari dezechilibre de gen în obținerea titlurilor de doctor s-au înregistrat în științele inginerești și tehnologice – 81,8% bărbați, științele educației – 26,5% bărbați, și științele medicale – 33,3% bărbați. Științele naturii și cele juridice sunt echilibrate din acest punct de vedere, cu 50% și, respectiv, 46,7% bărbați.

Cea mai ridicată vârstă medie a persoanelor care au obținut titluri de doctor în anul 2025 se atestă în domeniul științelor educației – 49,3 ani, al științelor umaniste – 45,8 ani și al celor juridice – 44,7 ani, iar cea mai mică, în domeniul științelor economice – 40,3 ani și al științelor medicale – 41,9 ani.

Un număr de 35 de titluri de doctor au fost conferite cetățenilor străini, cu cinci mai puține decât în anul precedent. Majoritatea titlurilor au fost acordate în domeniul științelor sociale și economice, evidențiindu-se științele educației, cu 24 de titluri. Majoritatea cetățenilor străini care au obținut titluri științifice în Republica Moldova provin din România (30), urmați de cei din Israel (3), China și Irak (câte unul).

Anul 2025 a fost ultimul în care susținerea tezelor de doctorat s-a desfășurat conform procedurii ce prevedea formarea consiliilor științifice specializate pentru susținerea tezelor de doctorat, procedură aplicată încă de la instituirea sistemului național de atestare a cadrelor de înaltă calificare, în anul 1993. Numărul mare de teze este explicat prin expirarea termenului-limită pentru susținerea tezelor de doctorat, termen care a fost prelungit de trei ori: până la 30.06.2024, 31.12.2024 și 30.06.2025, în cadrul procedurii de formare a consiliilor științifice specializate.

Cu referire la atestarea personalului științifico-didactic, prin deciziile Consiliului de conducere al

Repartizarea titlurilor științifice confirmate de către ANACEC în anul 2025 după domenii științifice.
Sursa: Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC).

ANACEC au fost confirmate 73 de titluri științifico-didactice, cu 17 mai puține comparativ cu anul 2024, inclusiv 17 titluri de profesor universitar, cu șase mai multe față de anul 2024, și 56 de titluri de conferențiar universitar, cu 23 mai puține decât în anul 2024.

Repartizarea titlurilor de profesor universitar și conferențiar universitar pe domenii evidențiază următoarele: sănătate – 16 titluri; business, administrare și drept – 15 titluri; arte și științe umaniste – 13 titluri. Ca și în anul precedent, nu au fost conferite titluri științifico-didactice în domeniul științelor agricole, al silviculturii, al pisciculturii și în cel al medicinei veterinare.

Ponderea femeilor care au obținut titluri științifico-didactice în anul 2025 a constituit 64%, iar cea a bărbaților – 36%, deși, în cazul titlului de profesor universitar, ponderea bărbaților a fost mai mare decât cea a femeilor. Femeile au deținut ponderea majoritară la obținerea titlurilor științifico-didactice în domeniile: 09 Sănătate; 02 Arte și științe umaniste; 04 Business, administrare și drept. În domeniul 07 Inginerie, tehnologii de prelucrare, arhitectură și construcții, ca și în anii precedenți, bărbații au deținut o pondere mai mare decât femeile, la fel ca în domeniul 06 Tehnologii ale informației și comunicațiilor.

În anul 2025 au fost examinate 153 de dosare și demersuri/cereri ale instituțiilor privind acordarea dreptului de a conduce doctorate. Au fost aprobate 135 de persoane cu drept de conducător de doctorat la 151 de specialități, reprezentând 18 instituții. Totodată, 8 persoane au obținut din oficiu dreptul de a conduce doctorate la specialitățile în care au susținut tezele de doctor habilitat. Cea mai mare pondere revine domeniilor științelor sociale și economice – 36% – și al celor medicale – 29%. O pondere mai mică revine științelor naturii – 15%, științelor umaniste – 15%, științelor inginerești și tehnologiilor – 4% și științelor agricole – 1%. Dintre persoanele aprobate cu drept de conducător de doctorat, 74 sunt femei, iar 61 – bărbați.

Au fost examinate 26 de cereri de recunoaștere și echivalare a actelor de înaltă calificare științifică obținute în străinătate. Pentru 22 de persoane au fost luate decizii pozitive.

Pe parcursul anului 2025 a fost aprobată o nouă componență a celor 9 comisii de experți, care cuprind toate ramurile științifice conform Nomenclatorului specialităților științifice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 199 din 13.03.2013. La 1 ianuarie 2026, Registrul experților-evaluatori număra 483 de persoane. Ponderea femeilor din totalul experților constituie 51%. Se păstrează tendința de feminizare a anumitor domenii științifice, de exemplu cel al științelor economice, al sociologiei, al mass-mediei și comunicării, unde cota-parte a femeilor constituie 81%; în domeniul științelor educației și psihologiei ponderea femeilor este de 71%; în domeniul științelor umaniste femeile reprezintă 59% dintre experți.

Printre problemele esențiale identificate la compartimentul „Potențial științific și pregătirea cadrelor" în anul 2025, remarcăm:

1) reducerea substanțială a posibilităților de încadrare cu normă întreagă a cercetătorilor în proiecte științifice fundamentale și aplicative, precum și pierderea nucleului de bază al cercetătorilor în cadrul unor școli științifice autohtone recunoscute la scară internațională, ca urmare a carențelor conceptuale și a aprobării Metodologiei de finanțare a proiectelor conform priorităților strategice;

2) imposibilitatea organizării concursului de angajare a cercetătorilor, prevăzut de art. 99 al Codului cu privire la știință și inovare, dat fiind faptul că angajarea *de facto* se efectuează în urma concursului de proiecte;

3) lipsa, și în anul 2025, a Metodologiei de evaluare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, indispensabilă pentru luarea deciziilor privind finanțarea entităților;

4) imperfecțiunea sistemului de studii de doctorat și lipsa unui regulament unic de perfectare și susținere a tezelor de doctorat și de postdoctorat; carențe în sistemul de pregătire a cadrelor prin postdoctorat;

5) impedimente la capitolul schimbului interacademic, cauzate de modificările cadrului normativ.

Recomandările Academiei de Științe a Moldovei pentru depășirea situației din domeniul pregătirii cadrelor, al menținerii și promovării potențialului științific uman sunt următoarele:

1) identificarea posibilităților de consolidare a capitalului științific uman existent la etapa actuală, pentru evitarea pierderilor neargumentate de personal științific și asigurarea susținerii școlilor științifice recunoscute;

2) crearea unui cadru normativ care să stimuleze colaborarea dintre cercetare, educație, societate și mediul de afaceri, cu efecte de consolidare a comunității;

3) acordarea sporului salarial pentru titlul de doctor/doctor habilitat, în scopul implicării în cercetare a specialiștilor cu titlu de doctor/doctor habilitat angajați în activitatea didactică la instituțiile de învățământ preuniversitar, practică exclusă în prezent prin prevederile legislației în vigoare;

4) reexaminarea Regulamentului privind studiile de postdoctorat și includerea posibilității de elaborare a tezelor de doctor habilitat fără a apela la proiecte de studii postdoctorale;

5) elaborarea unui regulament unic al ANACEC privind studiile de doctorat și postdoctorat;

6) atragerea și promovarea tinerilor în cercetare prin elaborarea unui concept național în domeniu, realizat în comun de MEC, AȘM, ANCD și ANACEC, inclusiv prin organizarea de către MEC, în colaborare cu universitățile și institutele de cercetare, a școlilor de vară în diverse domenii științifice de importanță majoră pentru dezvoltarea societății.

Nivelul de finanțare a științei și infrastructura de cercetare [7]

În anul 2025, cheltuielile interne pentru activitatea de cercetare-dezvoltare au însumat 825,6 milioane de lei, în creștere cu 126,5 milioane de lei, sau cu 18,1%, față de anul 2024, reprezentând 0,23% din produsul intern brut (PIB). Creșterea a avut proporții diferite în funcție de forma de proprietate, fiind mai pronunțată în entitățile publice, unde cheltuielile au crescut cu 120,9 milioane de lei, sau cu 24,5% față de anul precedent. În anul 2025, cheltuielile entităților publice au constituit circa 75% din totalul cheltuielilor interne pentru activitatea de cercetare-dezvoltare.

Din totalul cheltuielilor interne pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, ponderea cheltuielilor curente a fost de 96,7%, restul de 3,3% revenind cheltuielilor capitale. În totalul cheltuielilor curente au predominat cheltuielile de personal – 571,1 milioane de lei, reprezentând 71,5% din total; cheltuielile materiale au constituit 79,7 milioane de lei, respectiv 10,0%, iar alte cheltuieli curente – 147,8 milioane de lei, respectiv 18,5%. Cheltuielile pentru procurarea utilajului și a altor mijloace fixe au avut cea mai mare pondere în totalul cheltuielilor capitale – 73,3%, în creștere cu 6,1 p.p. față de anul 2024.

După tipul activității de cercetare, 88,5% din totalul cheltuielilor curente au fost destinate cercetării aplicative, cu 8,3 p.p. mai mult față de anul 2024; 6,5% – cercetării fundamentale, cu 4,2 p.p. mai puțin; iar 5,0% – dezvoltării experimentale, cu 4,1 p.p. mai puțin.

Se observă preponderența cheltuielilor curente pentru cercetarea aplicativă în domeniile științelor medicale și științelor naturale – 30,7% și, respectiv, 30,3% –, urmate de domeniul științelor agricole, cu 19,2%.

Se constată utilizarea unei infrastructuri de cercetare depășite fizic și moral, care nu corespunde exigențelor tehnologiilor moderne. De exemplu, în cadrul propunerilor de proiecte comune cu România se solicită introducerea informației privind infrastructura de cercetare a laboratorului în baza de date ERRTIS (European Research Infrastructures 303 System), accesibilă prin platforma https://eertis.eu. În Republica Moldova nu există încă un instrument dinamic și eficient de monitorizare a infrastructurii de cercetare.

În acest context, au fost identificate următoarele **probleme în domeniul finanțării științei și al infrastructurii de cercetare**:

1) în pofida datelor statistice prezentate de Biroul Național de Statistică (BNS), potrivit cărora 0,23% din PIB a fost alocat domeniului cercetării-dezvoltării, finanțarea cercetărilor fundamentale și aplicative rămâne insuficientă;

2) reducerea eficienței cercetărilor din cauza subfinanțării și a infrastructurii depășite, care nu corespunde exigențelor tehnologiilor moderne;

3) lipsa, în Republica Moldova, a unui instrument dinamic și eficient de monitorizare a infrastructurii de cercetare;

4) salarizarea insuficientă a medicilor implicați în cercetare, comparativ cu cea a medicilor încadrați strict în instituțiile medicale din sistemul de sănătate;

5) posibilitățile reduse de încadrare a cercetătorilor ca personal științific în baza finanțării instituționale, fapt ce a condus la pierderea mai multor domenii și școli științifice;

6) disproporțiile între diferite domenii de cercetare în ceea ce privește indemnizația pentru titlul științific de doctor/doctor habilitat.

În vederea depășirii situației în domeniul finanțării științei, Academia de Științe a Moldovei recomandă:

1) racordarea prevederilor documentelor elaborate și aprobate de Guvern la necesitățile de asigurare a unei finanțări optime a grupurilor de cercetare din cadrul entităților din domeniile cercetării și inovării;

2) creșterea subvențiilor din partea statului pentru modernizarea infrastructurii de cercetare;

3) elaborarea unui instrument dinamic și eficient de monitorizare a infrastructurii de cercetare;

4) elaborarea unei baze de date a infrastructurii de cercetare din țară și conectarea acesteia la Centrul Comun de Cercetare (Joint Research Centre – JRC) al Comisiei Europene;

5) consolidarea centrelor de cercetare prin procese de clusterizare;

6) crearea unui cadru juridic, economic și financiar specific pentru businessul inovațional.

Raportarea anuală a implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării [8, pp. 27-31]

Evaluarea cercetărilor efectuate în cadrul programelor pentru anii 2024–2027, reprezintă una dintre atribuțiile principale ale Academiei de Științe a Moldovei. Acest exercițiu s-a desfășurat în perioada 21–28 februarie 2025, fiind realizat de Secția de științe ale vieții, Secția de științe exacte și inginerești și Secția de științe sociale, economice, umanistice și arte, responsabile de procesul de evaluare a programelor instituționale de cercetare ale organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării care beneficiază de finanțare instituțională.

Audierile publice ale rapoartelor științifice se desfășoară în conformitate cu art. 67 alin. (4) lit. d) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259 din 15.07.2004 (republicat); pct. 38 al Metodologiei de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 864/2023; pct. 8 din Regulamentul cu privire la evaluarea programelor instituționale de cercetare ale organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării care beneficiază de finanțare instituțională, aprobat prin Ordinul ministrului Educației și Cercetării nr. 1840/2024; prevederile subpunctului 20 al punctului 7 și ale subpunctului 4 al punctului 16 din Statutul Academiei de Științe a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a AȘM nr. I/2 din 24 ianuarie 2019 (cu modificările ulterioare), precum și prin Hotărârea Prezidiului AȘM nr. 37 din 17 februarie 2025.

În total, au fost evaluate 105 proiecte. În cadrul priorității strategice „Sănătate" au fost evaluate 26 de proiecte; la prioritatea „Agricultură durabilă, securitate alimentară" – 12 proiecte; la prioritatea „Biotehnologii și protecția mediului" – 8 proiecte; la prioritatea „Provocări societale" – 33 de proiecte; la prioritatea „Tehnologii inovative, energie sustenabilă, digitalizare" – 26 de proiecte. Rezumatele rapoartelor științifice și avizele consultative ale secțiilor de științe pot fi vizualizate pe pagina web a AȘM. Rapoartele anuale și finale ale proiectelor de cercetare și inovare pot fi consultate pe pagina web a ANCD, precum și pe paginile web ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării în cadrul cărora au fost realizate. În baza rapoartelor științifice audiate, AȘM a elaborat Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025.

Cea de-a doua etapă a audierilor publice a avut loc în perioada 18–24 decembrie 2025. Secțiile de științe ale AȘM au organizat audierea publică a rezultatelor obținute în cadrul proiectelor de cercetare și inovare din domeniile lor de competență, inclusiv ale celor finanțate din bugetul de stat.

	2024		2025	
	Total	inclusiv în entitățile cu formă de proprietate publică	Total	inclusiv în entitățile cu formă de proprietate publică
Cheltuieli interne, total	**699,1**	494,4	**825,6**	**615,3**
cheltuieli curente	683,0	483,2	**798,6**	**595,7**
cheltuieli capitale	16,1	11,2	**27,0**	**19,6**

Cheltuieli pentru activitatea de cercetare-dezvoltare în anii 2024–2025 (mil. lei).
Sursa: Biroul Național de Statistică (BNS).

Cinci proiecte de transfer tehnologic și trei proiecte de Vouchere Inovaționale au fost examinate în comisia mixtă AȘM-ANCD, a cărei componență a fost aprobată prin Hotărârea Prezidiului AȘM. Audierea publică a rapoartelor științifice a avut loc în cadrul secțiilor de științe ale AȘM în perioada 18–24 decembrie 2025, cu aprobarea avizelor consultative în cadrul birourilor secțiilor de științe, majoritatea rapoartelor fiind apreciate cu calificativul „foarte bine". Pe pagina web a AȘM sunt publicate rezumatele rapoartelor științifice și avizele consultative ale secțiilor de științe. Transmisiunile ședințelor au fost asigurate online de Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale.

În total, secțiile de științe ale AȘM au examinat 218 rapoarte științifice anuale ale proiectelor finanțate din bugetul de stat, dintre care: 88 de proiecte la categoria „Stimularea excelenței în cercetare" (2025–2026); 39 – „Tineri cercetători" (2025–2026); 62 – „Proiecte moldo-române" (2025–2027); 10 – „Colaborare cu diaspora" (2025–2026); 7 – „Proiecte moldo-germane" (2025–2026); 3 – „Proiecte moldo-turce" (2025–2026); 1 – „Water4All" (2024–2026); 5 – „Vouchere Inovaționale" (2025–2026); 3 – „Proiecte de Transfer Tehnologic" (2025–2027). Secția de științe ale vieții a examinat 87 de rapoarte, dintre care 40 în domeniul științelor medicale și 47 în cel al științelor agricole, biologiei și mediului; Secția de științe sociale, economice, umanistice și arte a examinat 59 de rapoarte; Secția de științe exacte și inginerești a examinat 64 de rapoarte.

Rezultate cuantificabile și vizibilitate la nivel național și internațional [9]

În anul 2025 au fost depuse 18 dosare pentru evaluarea și clasificarea revistelor științifice de profil. Pe parcursul anului au fost organizate patru ședințe ale Comisiei de evaluare, clasificare și monitorizare a revistelor. Au fost analizate 15 dosare de acreditare a revistelor științifice naționale. Pentru opt reviste a fost propusă acreditarea din oficiu, având în vedere indexarea acestora în bazele de date Web of Science și/sau Scopus, cu atribuirea tipurilor A sau A+. În total, 22 de reviste au fost acreditate și clasificate.

În categoria revistelor de tipul A+ sunt incluse: revista *Computer Science Journal of Moldova* (fondator – Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici" al Universității de Stat din Moldova); revista *Chemistry Journal of Moldova* (fondator – Institutul de Chimie al Universității de Stat din Moldova); revista *Stratum plus. Archaeology and Cultural Anthropology* (fondator – Publicația Periodică „Stratum plus"), revista *Problemele Energeticii Regionale* (fondator – Universitatea Tehnică a Moldovei).

Dintre revistele acreditate și clasificate, 16 aparțin profilurilor de cercetare socio-umaniste, iar patru reviste sunt din domeniul științelor naturale. Certificate de acreditare valabile dețin 44 de reviste științifice. Majoritatea revistelor științifice clasificate sunt indexate în două sau mai multe baze de date internaționale. Astfel, 35 de reviste științifice, respectiv 79,5%, sunt incluse în baza de date DOAJ (Directory of Open Access Journals), 11 publicații periodice, încadrate în categoriile A+ și A, sunt indexate în bazele de date Web of Science și Scopus, iar alte 4 publicații științifice periodice, încadrate în tipul B+, sunt considerate reviste cu potențial de accedere în baze de date internaționale cotate.

Pe parcursul mai multor ani se înregistrează o tendință generală de diminuare a numărului publicațiilor științifice în resurse editate în țară, precum reviste și culegeri. Comparativ cu anul 2021, în anul 2025 au fost editate cu 13,6% mai puține publicații în culegeri

Reviste științifice acreditate, anul 2025.

și cu 32,4% mai puține articole în reviste științifice. O descreștere substanțială se constată în cazul articolelor publicate în reviste neacreditate.

Este de menționat că în anul 2022, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI), în colaborare cu ANACEC, a elaborat și a pus în aplicare *Platforma online pentru înregistrarea, monitorizarea și raportarea evenimentelor științifice din Republica Moldova*. Platforma preia date privind toate tipurile de evenimente științifice organizate în țară: congrese, conferințe, simpozioane, colocvii, mese rotunde.

Cu referire la manifestările științifice, în anul 2025 a fost planificată organizarea a 462 de manifestări științifice, cu 100 de evenimente peste media anuală înregistrată în perioada 2022–2024. Au fost organizate 334 de evenimente științifice, cu 38 de manifestări mai mult decât media anuală calculată pentru anii precedenți. Creșterea semnificativă a numărului total de evenimente înregistrate pe Platforma online în anul 2025 se datorează majorării numărului de manifestări cu caracter științifico-practic. Conform prevederilor normative, manifestările științifice sunt clasificate pe platformă în trei categorii: manifestări naționale, manifestări cu participare internațională și manifestări internaționale. Din totalul celor 783 de congrese, conferințe și simpozioane științifice planificate în intervalul 2022–2025, 312 manifestări au fost declarate de organizatori ca fiind de categorie internațională. Au fost raportate, prin trimitere spre validare, 331 de manifestări științifice dintre cele organizate. Cele mai multe evenimente organizate în anul 2025 au vizat domeniul științelor medicale – 203.

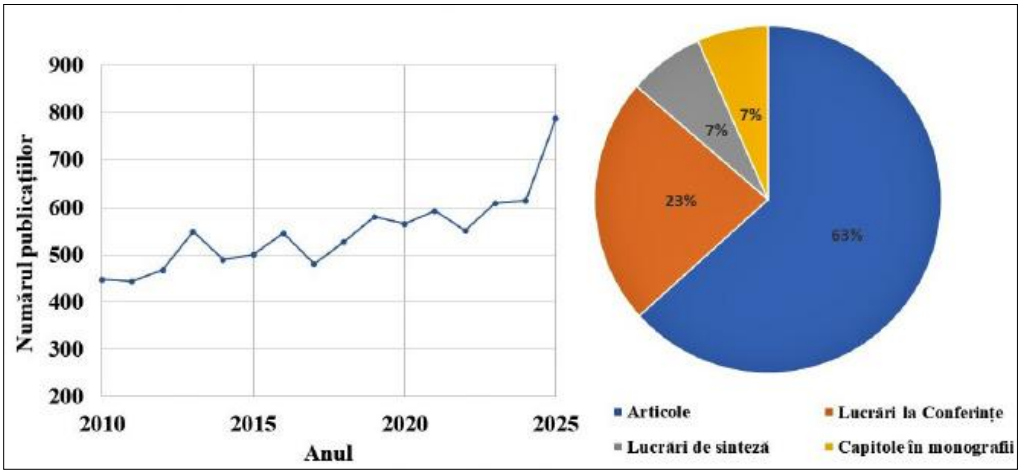
În anul de referință, numărul total de brevete de invenție eliberate a fost mai mic de 100. Analizând activitatea de brevetare în Republica Moldova în ultimii 12 ani, se observă un număr relativ constant al brevetelor de invenție eliberate și, concomitent, o scădere continuă a numărului de brevete de scurtă durată eliberate de Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI).

Integrarea în Spațiul European și internațional de Cercetare [10, pp. 42-50]

Parcursul Republicii Moldova în cadrul programelor-cadru europene reflectă o maturizare progresivă și o integrare tot mai profundă în Spațiul European de Cercetare. Evoluția indicatorilor de performanță arată o tranziție clară de la o prezență simbolică în programele FP4 (4th Framework Programme) și FP5 (5th Framework Programme), unde bugetele atrase nu depășeau pragul de 0,32 milioane de euro, către o poziție de partener activ și competitiv. Un punct de cotitură semnificativ a fost înregistrat odată cu programul FP7 (7th Framework Programme), când numărul de proiecte a crescut la peste 50, iar finanțarea atrasă a depășit pragul de 3,9 milioane de euro. Această tendință ascendentă a continuat prin Programul Orizont 2020 și a atins un nivel record în cadrul actualului program *Horizon Europe* (Orizont Europa), unde bugetul total acumulat a ajuns la 11,02 milioane de euro pentru 89 de proiecte.

Anul 2025 se profilează ca unul dintre cei mai dinamici din istoria participării naționale, marcând un succes remarcabil în atragerea resurselor financiare externe. Republica Moldova a participat la 23 de proiecte europene, acumulând un buget total anual de 4,11 milioane de euro. Această perioadă este marcată de o diversificare tematică fără precedent, în care beneficiari precum Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, cu 1,75 milioane de euro, și Institutul de Pneumoftiziologie, cu 0,52 milioane de euro, se plasează în fruntea clasamentului anual.

Succesul unor entități diverse, de la administrația locală, precum Primăria municipiului Ungheni, până

Distribuția numărului total de publicații în reviste indexate Web of Science.

la sectorul privat, reprezentat de companii precum Wise Agile SRL sau Vinăria Purcari, subliniază o capacitate sporită de absorbție în proiecte cu aplicabilitate imediată și management administrativ eficient. Proiectele din portofoliul anului 2025 acoperă domenii critice, demonstrând specializarea unor instituții naționale în consorții internaționale.

Cu referire la rezultatele cuantificabile pe plan internațional, analiza publicațiilor științifice în reviste internaționale reprezintă un indicator esențial al calității cercetării și al gradului de conectare a comunității academice din Republica Moldova la fluxurile globale de cunoaștere. Această activitate se concentrează pe diseminarea rezultatelor în reviste de impact, indexate în baze de date de prestigiu, precum Scopus sau Web of Science. Analiza datelor relevă o traiectorie general ascendentă a producției științifice indexate internațional, reflectând eforturile de racordare a cercetării naționale la standardele globale de diseminare.

Analiza distribuției publicațiilor științifice pe domenii de cercetare relevă ariile de excelență și de specializare ale comunității academice din Republica Moldova. Datele reflectă o orientare clară către științele exacte și medicină, domenii în care cercetătorii reușesc să mențină o prezență constantă în literatura internațională. Această distribuție subliniază faptul că, în pofida provocărilor legate de infrastructură, cercetătorii moldoveni din domeniul științei materialelor și al fizicii reușesc să producă un volum important de rezultate vizibile pe plan internațional.

Totuși, decalajul dintre liderii clasamentului și domenii precum neurologia sau știința calculatoarelor sugerează o concentrare a expertizei și a resurselor în arii specifice, în timp ce alte sectoare vitale pentru modernizarea tehnologică prezintă o participare mai modestă. Pentru echilibrarea acestui portofoliu, sunt necesare investiții care să permită laboratoarelor din toate disciplinele să atingă standardele de performanță necesare publicării în reviste de impact.

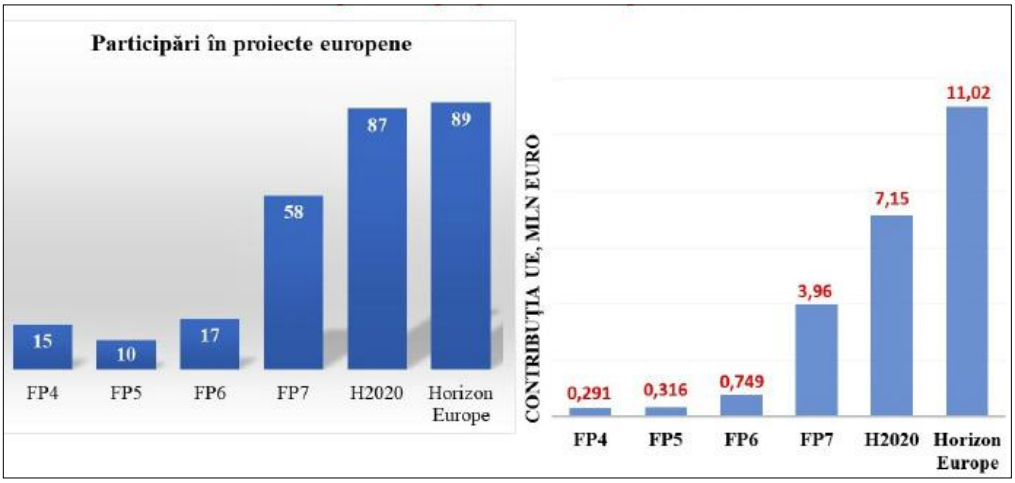
Analiza distribuției articolelor originale și de sinteză pe instituții confirmă rolul central pe care universitățile mari îl joacă în producția științifică a Republicii Moldova. Deși participarea financiară a acestora în programele europene a fost descrisă ca fiind disproporționată în raport cu resursele lor umane, datele actuale subliniază contribuția lor majoră la portofoliul de publicații naționale.

Analiza colaborării internaționale a Republicii Moldova oferă o imagine clară a modului în care cercetarea națională se conectează la rețelele globale. Colaborarea externă nu este doar un indicator de prestigiu, ci și o strategie vitală a grupurilor locale de cercetare pentru depășirea limitărilor de infrastructură la nivel național.

Datele confirmă o integrare profundă cu spațiul academic din România, care ocupă detașat prima poziție, cu 225 de publicații comune. România reprezintă principala poartă de intrare pentru cercetătorii moldoveni în consorțiile europene, facilitând mobilitatea academică prin proiectele comune de cercetare România constituie partenerul principal pentru majoritatea universităților din Republica Moldova, inclusiv pentru Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Tehnică a Moldovei și Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu".

Dincolo de parteneriatul cu România, Republica Moldova menține legături solide cu lideri mondiali în cercetare, precum Germania, cu 77 de publicații comune, și Statele Unite ale Americii, cu 63 de publicații comune. Prezența acestor țări în topul colaborărilor indică faptul că cercetătorii moldoveni participă la proiecte de înaltă complexitate tehnologică, în special în domenii precum fizica și știința materialelor.

Colaborarea cu Ucraina, reflectată prin 38 de publicații comune, este adesea axată pe provocări trans-

Participarea la programele Europene Cadru.

frontaliere comune: ecologia bazinului râului Nistru, sănătatea publică și, mai recent, reziliența și securitatea regională. În pofida războiului, rețelele științifice moldo-ucrainene rămân active, demonstrând o puternică solidaritate academică.

Prezența unor țări precum China, cu 22 de publicații comune, Canada, cu 21, și Turcia, cu 23, în lista colaborărilor arată că știința din Republica Moldova a depășit granițele continentale. Cercetătorii moldoveni sunt parte a unor echipe globale care abordează teme universale, de la nanotehnologii la schimbări climatice. Această rețea vastă de colaborare internațională este, în esență, unul dintre mecanismele prin care cercetarea din Republica Moldova își menține vizibilitatea și performanța. Prin partenerii din România, Germania, SUA și alte state, cercetătorii moldoveni obțin acces la infrastructură critică, de care nu dispun în țară. Publicațiile în coautorat internațional au șanse mai mari să fie acceptate în reviste de nivel înalt, ridicând astfel vizibilitatea întregii țări.

Cercetătorii moldoveni utilizează frecvent edituri precum MDPI și Frontiers pentru a asigura o diseminare rapidă și o vizibilitate globală. Publicarea masivă în cadrul acestor trusturi editoriale implică, însă, costuri de publicare sub formă de taxe de procesare a articolelor (Article Processing Charges). Rezultatele din 2025 reflectă că cercetătorii au reușit să acopere aceste taxe prin intermediul proiectelor europene, inclusiv Programul Orizont Europa (Horizon Europe), sau prin parteneriate internaționale, România fiind un partener important în cofinanțarea acestor publicații.

Totodată, este necesară monitorizarea atentă a tendinței de publicare tot mai intense în revistele MDPI și Frontiers, în raport cu editurile științifice tradiționale. Aceste edituri dețin o cotă-parte semnificativă din numărul total de publicații la nivel global. În același timp, volumul cumulat de peste 120 de lucrări, respectiv peste 25%, publicate la edituri precum Elsevier, Wiley și Springer Nature, demonstrează că o parte semnificativă a științei naționale se încadrează în standarde internaționale competitive.

În pofida succesului financiar aparent și a diversificării fără precedent a sectoarelor implicate în anul 2025, o analiză calitativă a participanților aduce în evidență o realitate alarmantă: participarea relativ redusă a nucleului de cercetători consacrați din universitățile țării. Deși sectorul universitar concentrează o parte importantă a infrastructurii și a resurselor de cercetare ale Republicii Moldova, contribuția acestuia rămâne, în prezent, modestă din punctul de vedere al volumului bugetar atras și al numărului de participări în programele europene. Această participare redusă a universităților este strâns legată de starea infrastructurii critice de cercetare. Laboratoarele științifice din Republica Moldova se confruntă cu un decalaj tehnologic semnificativ în raport cu centrele din Europa de Vest. În domeniul cercetării fundamentale, unde rezultatele depind direct de precizia și complexitatea echipamentelor, cercetătorii consacrați din Republica Moldova se află într-o competiție acerbă și inegală. Fără acces la infrastructură de ultimă generație, este extrem de dificil pentru acești experți să convingă juriile europene de fezabilitatea unor proiecte de frontieră, indiferent de valoarea lor intelectuală.

Spre deosebire de agențiile guvernamentale, sectorul privat sau cel asociativ – care au demonstrat o dexteritate remarcabilă în accesarea fondurilor prin programe precum Orizont Europa (*Horizon Europe*) – instituțiile de învățământ superior întâmpină dificultăți în transpunerea potențialului lor academic în proiecte europene de anvergură. De exemplu, în timp ce entități administrative precum ANCD, cu 1,75 milioane de euro, sau institute specializate precum Institutul de Pneumoftiziologie, cu 0,52 milioane de euro, reușesc să capteze o parte considerabilă din resursele anului 2025, universități de prestigiu precum Universitatea Tehnică a Moldovei sau Universitatea de Stat din Moldova înregistrează ponderi financiare mult mai mici în raport cu capacitatea lor teoretică. Această discrepanță sugerează că beneficiarii actuali nu reprezintă întotdeauna masa critică a cercetătorilor consacrați, ci mai degrabă nișe administrative sau organizații mai bine adaptate rigorilor birocratice europene. Faptul că sectorul academic – pilonul central al științei naționale – participă doar lateral indică o subutilizare a capitalului intelectual din universități. Fără o mobilizare mai puternică a acestui segment, performanța Republicii Moldova riscă să rămână limitată la proiecte de asistență, management sau aplicabilitate punctuală, fără a pătrunde suficient de profund în competiția pentru cercetarea fundamentală și aplicată de nivel înalt, unde universitățile ar trebui să fie lideri naturali.

Succesul anului 2025 trebuie privit și ca un avertisment vizând necesitatea reformării și sprijinirii participării mediului academic universitar. Beneficiarii actuali reprezintă mai degrabă sectoare abile – întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri), organizații neguvernamentale (ONG-uri) și agenții de stat – decât nucleul cercetării academice consacrate. Pentru ca Republica Moldova să treacă de la statutul de „participant administrativ" la cel de „lider științific", este imperativă investiția substanțială în infrastructura laboratoarelor universitare. Doar prin diminuarea decalajului tehnologic cercetătorii consacrați vor putea concura cu succes pentru fonduri în domeniul cer-

cetării fundamentale, transformând universitățile în adevărate motoare ale integrării științifice europene a țării.

În procesul elaborării *Raportului asupra stării științei în anul 2025* au fost identificate/reevaluate următoarele probleme majore [11, pp. 51-54]:

1. Lipsa Metodologiei de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, care a rămas la nivel de intenție, deși urma să fie aprobată încă în anul 2019.

2. Aprobarea Hotărârii Guvernului nr. 864 din 08.11.2023 cu privire la Metodologia de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, act care conține prevederi discutabile în raport cu legislația în vigoare și prezintă potențiale riscuri de încălcare a unor drepturi, fapt ce afectează legalitatea și aplicabilitatea acestuia. Prin HG nr. 878/2024 din 23.12.2024, Ministerul Educației și Cercetării nu a renunțat la tratamentul diferențiat aplicat persoanelor care au atins vârsta de pensionare, în text fiind introdusă o nouă dispoziție normativă care vizează „acordul prealabil al Ministerului Educației și Cercetării pentru salarizarea personalului științific, în limitele bugetului și ale statelor de personal aprobate", în cazul salarizării cercetătorilor cu „sume mai mari decât cele prevăzute la pct. 46...".

3. Absorbția instituțiilor de cercetare de către universități, ca urmare a aprobării și implementării HG nr. 485 din 13.07.2022, a condus la pierderea personalității juridice a institutelor și, implicit, la reducerea considerabilă a șanselor acestora de a promova proiecte europene și internaționale, întrucât prestigiul și încrederea dezvoltate de institute de-a lungul anilor constituie factori decisivi în condițiile unei concurențe acerbe. În acest sens, se constată riscul afectării principiului autonomiei universitare, reglementat expres în art. 79 din Codul educației.

4. Dispariția unor direcții de cercetare și școli științifice, precum și lipsa finanțării pentru anumite școli științifice și colective de cercetători, ca rezultat al implementării necorespunzătoare a HG nr. 381/2019 și a HG nr. 382/2019, efecte amplificate de HG nr. 485 din 13.07.2022 cu privire la reorganizarea prin fuziune/absorbție a unor instituții din domeniile educației, cercetării și inovării, precum și de HG nr. 878/2024 cu privire la modificarea unor hotărâri ale Guvernului privind îmbunătățirea condițiilor de remunerare și a procesului de obținere a titlurilor științifico-didactice pentru cercetători.

5. Reducerea numărului persoanelor interesate să urmeze studii de doctorat și postdoctorat, cauzată de carențele existente în organizarea acestor studii; diminuarea interesului cercetătorilor, inclusiv al tinerilor, pentru o carieră în domeniu; vârsta relativ înaintată a persoanelor care urmează studii de doctorat.

6. Decalajul dintre domeniile de interes științific din statele Uniunii Europene și cele din Republica Moldova, exprimat prin predominarea specialităților din științele educației, drept și economie în cadrul doctoratului din Republica Moldova, în raport cu ponderea mai mare a științelor vieții, a științelor exacte și a tehnologiilor în țările Uniunii Europene.

7. Eficiența scăzută a activităților de cercetare și inovare, precum și implementarea sporadică a rezultatelor cercetării.

8. Finanțarea infimă și insuficientă a domeniului cercetării și inovării, situată în anii 2024–2025 la nivelul de 0,22-0,23%% din PIB, nivel practic similar cu cel din anii 2020–2023, și 0,24% din PIB în 2019.

9. Utilizarea unei infrastructuri de cercetare depășite moral și fizic, care nu corespunde exigențelor tehnologiilor moderne. În propunerile de proiecte comune cu România se solicită introducerea informației privind infrastructura de cercetare a laboratorului în baza de date ERRTIS (European Research Infrastructures 303 System), accesibilă prin platforma https://eertis.eu. În Republica Moldova lipsește un instrument dinamic și eficient de monitorizare a infrastructurii de cercetare.

10. Implicarea foarte redusă a sectorului economiei reale în proiecte de cercetare și inovare, inclusiv prin finanțarea sau cofinanțarea acestora.

11. Sistarea schimbului interacademic, care a redus substanțial posibilitățile de formare europeană și internațională a cercetătorilor, fapt ce poate influența negativ participarea Republicii Moldova la programele europene și internaționale.

12. Vizibilitatea redusă a cercetării și inovării la nivelul societății, precum și vizibilitatea insuficientă a rezultatelor cercetărilor științifice naționale la nivel internațional.

13. Participarea relativ modestă a comunității științifice din Republica Moldova la proiecte științifice și inițiative internaționale.

Luând în considerare *Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025*, audiat și aprobat în Sesiunea a XIX-a a Adunării Generale a AȘM din 12 mai 2026, situația creată în domeniile cercetării și inovării, gradul și modalitatea de implementare a politicilor în aceste domenii, realizate în anul 2025, precum și rezultatele obținute în cadrul proiectelor de cercetare, Academia de Științe a Moldovei înaintează următoarele propuneri:

1. Elaborarea unei Strategii naționale de cercetare și inovare, ca document conceptual unitar pentru toate politicile și actele normative din domeniile cercetării și inovării, cu impact pe termen lung.

2. Adoptarea, prin Hotărâre de Guvern, a Metodologiei de evaluare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, în vederea clasificării acestora după performanță și asigurării accesului diferențiat la surse de finanțare instituțională. În acest context, este necesară acordarea statutului de institut național Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Al. Ciubotaru", precum și acordarea autonomiei decizionale și financiare institutelor cu realizări științifice valoroase și cu rezultate incluse în baze de date internaționale (cum ar fi Institutul de Chimie, Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici", Institutul de Fizică Aplicată, Institutul de Zoologie, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor).3. Asigurarea unui cadru legislativ viabil și coerent, necesar desfășurării eficiente a procesului de cercetare, în vederea depășirii problemelor legate de infrastructura învechită, procesul anevoios de achiziții și birocratizarea excesivă.

4. Majorarea treptată a fondurilor alocate pentru cercetare-dezvoltare cu 0,1% din PIB în fiecare an, în conformitate cu Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030". Actualmente, finanțarea domeniilor cercetării și inovării în Republica Moldova rămâne insuficientă, constituind 0,22-0,23%% din PIB, conform datelor Biroului Național de Statistică din 29 aprilie 2026.

5. Abordarea problemei atragerii și menținerii tinerilor în cercetare ca problemă de sistem, cu origini în învățământul preuniversitar și universitar. Este imperativă elaborarea, la nivel de politici de stat, a unui program de susținere și promovare a tinerilor în cercetare, cu stimularea orientării lor spre domeniile de interes major pentru țară.

6. Înlăturarea tratamentului discriminatoriu aplicat cercetătorilor științifici și extinderea ariei de aplicare a prevederilor Hotărârii Guvernului Republicii Moldova din 14 mai 2025 cu privire la majorarea sporului lunar pentru deținătorii de titluri științifice și științifico-didactice. Operarea acestor ajustări va extinde cercul beneficiarilor cu circa 450 de persoane care activează în calitate de cercetători în domenii strategice medicină, agricultură, ordine publică, securitate și apărare, arte și patrimoniu cultural. Aceasta măsură va aduce o contribuție suplimentară la îndeplinirea obligațiilor statului prevăzute de Codul cu privire la știință și inovare.

7. Înlăturarea prevederilor discriminatorii din HG nr. 86/2023, în partea ce ține de limitele impuse pe criterii de vârstă pentru salarizarea personalului științific al organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării din finanțarea instituțională, precum și revizuirea Metodologiei de finanțare instituțională a acestor organizații, în vederea anulării limitărilor respective, identificării căilor de păstrare a potențialului științific și stopării declinului mai multor domenii de cercetare importante pentru dezvoltarea durabilă a țării.

8. Adunarea Generală a AȘM promovează modificarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova din 2004 (republicat) și propune conferirea, prin lege, a unor atribuții suplimentare Academiei, la art. 64, inclusiv:

f^1) coordonează, monitorizează și promovează activitatea organizațiilor din subordine în domeniile cercetării și inovării;

g^1) organizează schimbul echivalent de cercetători în cadrul programelor și proiectelor de cercetare;

h^1) inițiază, din surse bugetare și proprii, elaborarea de proiecte în modul stabilit de legislație;

i^1) propune Guvernului crearea și lichidarea, în conformitate cu legislația și cu prevederile statutare, a organizațiilor cu diverse forme juridice de organizare și tipuri de proprietate în domeniile cercetării și inovării;

9. Crearea, în cadrul Academiei, a unor centre de cercetare avansată, cum ar fi: Centrul de Cercetări Avansate Multidisciplinare; Centrul de Cercetări Enciclopedice și Memorie Culturală.

10. Includerea reprezentanților AȘM în calitate de membri ai Consiliului Consultativ pentru Știință și Tehnologie – organ consultativ al Ministerului Educației și Cercetării ce asigură elaborarea politicii naționale în domeniile cercetării și inovării.

11. Identificarea posibilităților de readucere a Arhivei instituționale a AȘM și a Bibliotecii Științifice „Andrei Lupan" fondate de membrii AȘM în custodia Academiei de Științe a Moldovei.

12. Finanțarea adecvată a științelor fundamentale, în special în domeniul STEM, în vederea asigurării competitivității și internaționalizării științei autohtone.

13. Susținerea cercetărilor interdisciplinare care generează noi cunoștințe și pot aduce contribuții substanțiale la progresul social și economic.

14. Elaborarea unui algoritm de stimulare a interesului agenților economici și sociali pentru colaborarea cu sfera cercetării și inovării, în vederea dezvoltării businessului inovațional și a transferului de tehnologii din laboratoarele de cercetare către mediul de afaceri.

15. Clusterizarea cercetărilor pe diferite domenii, inclusiv interdisciplinare, în scopul eficientizării eforturilor cercetătorilor, obținerii unor efecte sinergice, fortificării și partajării infrastructurii de cercetare, precum și asigurării unui impact palpabil asupra economiei și societății.

În concluzie, constatăm că, la distanță de anul 2017 – începutul reformării profunde a domeniului cercetării și inovării – a venit timpul evaluării riguroase a rezultatelor și consecințelor acestor transformări structurale, atât la nivel central, cât și la nivelul organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, inclusiv al cercetătorilor științifici, în vederea identificării unor măsuri potrivite de perspectivă.

Recomandările formulate de Academia de Științe a Moldovei, ca urmare a analizei detaliate reflectate în *Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025*, vor contribui substanțial la asigurarea condițiilor necesare pentru dezvoltarea sustenabilă a științei din Republica Moldova și la integrarea acesteia în Spațiul European de Cercetare [12].

Articol recepționat: 27 iunie 2026
Articol acceptat: 30 iunie 2026

BIBLIOGRAFIE

1. Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-07/Raport%20starea%20stiintei%202025_perfectat%20ASM%2012%20mai%202026.pdf (consultat: 25.06.2026).

2. Sinteza realizărilor științifice valoroase obținute de comunitatea academică în anul 2025. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-05/Rezultate%20valoroase%20comunitatea%20academica%202025.pdf (consultat: 20.06.2026).

3. Rapoartele anuale asupra stării științei. [online] https://asm.md/rapoarte-de-activitate (consultat: 20.06.2026).

4. Tighineanu, I.; Cojocaru, Svetlana; Gudumac, Eva; Hadârcă, I.; Condraticova, Liliana. Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2024 (Sinteză), în: Akademos, 2025, nr. 2(77), 21-36. https://doi.org/10.52673/18570461.25.2-77.02; Tighineanu, I.; Cojocaru, Svetlana; Condraticova, Liliana; Gudumac, Eva; Hadârcă, I. Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2023 (Sinteză), în: Akademos, 2024, nr. 2(73), 14-28. https://doi.org/10.52673/18570461.24.2-73.01; Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2022 (Sinteză), în: Akademos 2023, nr. 3(70), 16-30. https://doi.org/10.52673/18570461.23.3-70.02; Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2021 (Sinteză), în: Akademos, 2022, nr. 2(65), 13-27. https://doi.org/10.52673/18570461.22.2-65.01; Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2020: politici, impedimente, recomandări de perspectivă, în: Akademos, 2021, nr. 2(61), 14-27. https://doi.org/10.52673/18570461.21.2-61.02; Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2019: concluzii și propuneri în perspectivă, în: Akademos, 2020, nr. 2(57), 7-16. https://doi.org/10.52673/18570461.20.2-57.01

5. Cușnir, V. Politici elaborate în domeniile strategice de dezvoltare durabilă a societății și modul lor de implementare, în: Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025, 8-12. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-07/Raport%20starea%20stiintei%202025_perfectat%20ASM%2012%20mai%202026.pdf (consultat: 27.06.2026).

6. Activitatea de cercetare-dezvoltare în anul 2025. [online] https://statistica.gov.md/ro/activitatea-de-cercetare-dezvoltare-in-anul-2025-9454_62421.html (consultat: 25.06.2026); Activitatea de doctorat și postdoctorat în anul 2025. [online] https://statistica.gov.md/ro/activitatea-de-doctorat-si-postdoctorat-in-anul-2025-9454_62412.html (consultat: 25.06.2026); ANACEC. Raport de activitate pentru anul 2025. [online] https://anacec.md/files/2025_Altele/Raport_ANACEC_2025.pdf (consultat: 25 iunie 2026); Raport de activitate pentru anul 2025. Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare. [online] https://ancd.gov.md/sites/default/files/2026-04/Raport%20anual%20ANCD%20pentru%20anul%202025.pdf (consultat: 25.06.2026); Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025, 13-21. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-07/Raport%20starea%20stiintei%202025_perfectat%20ASM%2012%20mai%202026.pdf (consultat: 25.06.2026).

7. Activitatea de cercetare-dezvoltare în anul 2025. [online] https://statistica.gov.md/ro/activitatea-de-cercetare-dezvoltare-in-anul-2025-9454_62421.html (consultat: 25.06.2026); Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025, 22-26. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-07/Raport%20starea%20stiintei%202025_perfectat%20ASM%2012%20mai%202026.pdf (consultat: 25.06.2026).

8. Audieri publice. [online] https://asm.md/audieriile-publice (consultat: 25.06.2026).

9. Raportul asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025, 32-35, IDSI TV: transmisiuni online ale evenimentelor culturale, științifice, educaționale etc. [online] https://idsi.md/content/transmisiune-video-line-2025 (consultat: 25.06.2026); [online] Instrumentul Bibliometric National, https://ibn.idsi.md/ro (consultat: 25.06.2026); Reviste științifice indexate în IBN. [online] https://ibn.idsi.md/ro/journals_view (consultat: 25.06.2026); ANACEC. Raport de activitate pentru anul 2025. [online] https://anacec.md/files/2025_Altele/Raport_ANACEC_2025.pdf (consultat: 25.06.2026).

10. Integrarea în Spațiul European și internațional de Cercetare, 42-50. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-07/Raport%20starea%20stiintei%202025_perfectat%20ASM%2012%20mai%202026.pdf (consultat: 25.06.2026).

11. Problemele identificate și recomandările Academiei de Științe a Moldovei privind dezvoltarea domeniului de cercetare și inovare, 51-54. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-07/Raport%20starea%20stiintei%202025_perfectat%20ASM%2012%20mai%202026.pdf (consultat: 25.06.2026).

12. Hotărârea Adunării Generale a AȘM din 12 mai 2026 Cu privire la audierea și aprobarea Raportului asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2025. [online] https://asm.md/sites/default/files/2026-06/AG_Hotararea_Raport_starea_stiintei%202025_12.06.2026_semnat_0.pdf (consultat: 25.06.2026).